

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 215/2022-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; [REDACTED]; a [REDACTED], zastúpených advokátskou kanceláriou SLAVIKATTORNEYS s. r. o., Mlynarovičova 13, Bratislava, v mene ktorej koná konateľ a advokát Mgr. Slavomír Slávik, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Cdo 147/2021 z 25. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 24. marca 2022 a doplnenou 5. apríla 2022 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 9 Cdo 147/2021 z 25. januára 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“). Navrhujú napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania pred ústavným súdom. Okrem toho žiadajú odložiť vykonateľnosť napadnutého uznesenia najvyššieho súdu.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že žalobou doručenou Okresnému súdu Levice (ďalej len „okresný súd“) v roku 2010 sa sťažovatelia (žalobcovia) proti obchodnej spoločnosti [REDACTED]

(ďalej len „cestovná kancelária“), domáhali zaplata sumy 1 717,10 eur pre každého z nich s príslušenstvom z titulu nemajetkovej ujmy spôsobenej „stratou radosti z dovolenky“ podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka s poukazom na Smernicu Rady 90/314/EHS z 13. júna 1990 o balíku cestovných, dovolenkových a výletných služieb, uverejnenej v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev 23. júna 1990 (ďalej len „Smernica Rady 90/314/EHS“), ktorá bola do vnútroštátnej úpravy čiastočne transponovaná zákonom č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov, ktorý bol účinný do 31. decembra 2018 (ďalej len „zákon o zájazdoch“), vo vzťahu ku ktorej Súdny dvor Európskej únie v rozsudku z 12. marca 2002 vo veci C-168/00 Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co. KG rozhodol, že čl. 5 Smernice Rady 90/314/EHS sa má vykladať tak, že v zásade udeľuje spotrebiteľom právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z neplnenia alebo nedostatočného plnenia služieb, ktoré predstavujú balíky služieb. Sťažovatelia v žalobe uviedli, že s cestovnou kanceláriou uzatvorili zmluvu o obstaraní zájazdu s ubytovaním v hoteli v Taliansku v termíne od 21. júla 2009 do 31. júla 2009, za ktorý zaplatili celkovo 5 180,56 eur. Krátko po príchode sťažovateľov do dohodnutého hotela došlo k zisteniu závadnosti vody v dovolenkovom rezorte, čo viedlo k jeho uzavretiu talianskymi inštitúciami a presťahovaniu sťažovateľov do náhradného hotela 25. júla 2009. Dňa 26. júla 2009 sťažovateľ v 1. rade spísal záznam, ktorý prevzala zástupkyňa cestovnej kancelárie 27. júla 2009, v ktorom reklamoval kontamináciu vody v hoteli, následkom ktorej mali u sťažovateľov v 1. a 2. rade vzniknúť zdravotné problémy (hnačky, zvracanie), nezabezpečenie zdravotnej starostlivosti a liekov v pôvodnom hoteli, ako aj v novom hoteli. V rovnaký deň, t. j. 27. júla 2009 cestovná kancelária zabezpečila leteckú prepravu domov pre tú časť klientov, ktorí o to požiadali vrátane sťažovateľov. Na základe poisťovnej zmluvy bola sťažovateľom prostredníctvom poisťovne uhradená suma 1 226,32 eur predstavujúca náklady na nevyčerpané služby pri predčasnom návrate zo zakúpeného zájazdu.

3. Rozsudkom okresného súdu č. k. 12 C 181/2010-531 z 3. mája 2018 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 8 Co 249/2018 zo 16. júla 2020 bola žaloba sťažovateľov zamietnutá ako nedôvodná. Všeobecné súdy, vychádzajúc z § 6 zákona o zájazdoch, ako aj zo Smernice Rady 90/314/EHS, posudzovali danú vec ako vec spotrebiteľskú, pričom dospeli k záveru, že sťažovatelia žiadnym spôsobom nepreukázali značný zásah do ich práva na ochranu ich života a zdravia. V konaní bolo nesporne preukázané, že cestovná kancelária ihneď po tom, ako jej delegátke boli oznámené (24. júla 2009) zdravotné problémy iných účastníkov zájazdu ubytovaných v dovolenkovom rezorte, začala prijímať opatrenia spočívajúce v stravovaní klientov v hoteli, v poskytovaní balenej vody klientom bez obmedzenia, v zabezpečení zdravotnej starostlivosti klientom v hoteli v prítomnosti delegáta cestovnej kancelárie, ako aj v zabezpečení zmeny rezortu, resp. v zabezpečení leteckej prepravy domov. Podľa názoru všeobecných súdov ak aj u sťažovateľov v 1. a 2. rade určité zdravotné problémy vznikli, tieto nedosiahli takú mieru, ktorá by oprávňovala priznanie nemajetkovej ujmy sťažovateľom. Z dokladov predložených sťažovateľmi nevyplýva, že by trpeli nejakým vážnejším ochorením a laboratórne vyšetrenia všeobecným súdom nepredložili. Sťažovatelia mali možnosť dokončiť turnus v náhradnom ubytovacom zariadení vyššieho štandardu, v ktorom bola poskytovaná sústavná lekárska

starostlivosť, a dokončiť tak riadne dovolenku, čo neurobili, ale využili cestovnou kanceláriou ponúknutú možnosť predčasného návratu domov.

4. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovatelia dovolanie, ktorého prípustnosť videli v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená [§ 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)]. Sťažovatelia, dovolávajúc sa eurokonformného výkladu vnútroštátnych predpisov upravujúcich zmluvu o obstaraní zájazdu, konkrétne namietli, že krajský súd nesprávne použil analógiu pri náhrade nemajetkovej ujmy spôsobenej objednávatelom na uplatnenie práva na náhradu nemajetkovej ujmy pri zásahu do osobnostných práv v zmysle § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka. V nadväznosti na to namietli aj nesprávne právne posúdenie v otázke nutnosti preukázania existencie závažnej ujmy. Sťažovatelia presvedčení o tom, že zodpovednosť cestovnej kancelárie ako obstarávateľky zájazdu je objektívna, uviedli, že vzhľadom na objektívnu zodpovednosť nie je potrebné preukazovať zavinenie cestovnej kancelárie. Tým, že krajský súd viazal vznik nároku sťažovateľov na náhradu za porušenie zmluvy na preukázanie závažnej ujmy, zaťažil, prípadne zmaril priznanie akéhokoľvek nároku sťažovateľom za porušenie zmluvy zo strany cestovnej kancelárie.

5. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľov odmietol pre neprípustnosť [§ 447 písm. c) CSP], ako aj pre nevymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP [§ 447 písm. f) CSP]. Najvyšší súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že otázkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy sa už zaoberal v rozhodnutiach sp. zn. R 103/1967, sp. zn. 3 Cdo 201/2007, sp. zn. 5 Cdo 108/2009, sp. zn. 8 Cdo 154/2019 a iných, z ktorých (so zreteľom na skutkové okolnosti toho-ktorého prípadu) vyplýva, že pre priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy sa vyžaduje preukázanie určitej relevantnej intenzity zásahu, resp. určitej relevantnej vzniknutej ujmy. Dôvodom zamietnutia žaloby sťažovateľov nebola aplikácia analógie pri výklade § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, ale záver o neunesení dôkazného bremena na strane sťažovateľov. Pred najvyšším súdom sa však nemožno domáhať revízie skutkových zistení súdov nižšej inštancie.

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti [čl. 127 ústavy a § 122 a nasl. zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)] tvrdia, že najvyšší súd v napadnutom uznesení posudzoval podmienky pre priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v zmysle výkladových pravidiel pre náhradu za zásah do osobnostných práv v zmysle § 11 Občianskeho zákonníka, a nie eurokonformne, resp. priamo aplikáciou príslušných ustanovení Smernice Rady 90/314/EHS, ktorá neviaže poskytnutie náhrady nemajetkovej ujmy na závažný zásah do psychickej a morálnej integrity osobnosti, ktorý je objektívne spôsobilý fyzickej osobe privodiť ujmu na jednotlivých stránkach osobnosti. Výkladové pravidlá vytvorené najvyšším súdom tak vytvárajú nepoužiteľnú právnu úpravu pre stratu radosti z dovolenky, ktorá nebude v súlade s právom Európskej únie.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 9 Cdo 147/2021 z 25. januára 2022 (bod 5), ktoré sťažovatelia považujú za nedostatočne odôvodnené, pokiaľ ide o výklad § 11 Občianskeho zákonníka s ohľadom na znenie čl. 5 Smernice Rady 90/314/EHS (bod 6).

8. Ústavný súd v prvom rade zdôrazňuje, že ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je opravnou inštanciou všeobecných súdov (I. ÚS 311/05). Skutkový stav a právne závery všeobecného súdu sú predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by prijaté právne závery boli so zreteľom na skutkový stav arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neudržateľné (IV. US 43/04). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

9. Ústavný súd už v minulosti konštatoval, že k úlohám právneho štátu patrí vytvorenie právnych a faktických garancií uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd občanov. Ak je na uplatnenie alebo ochranu základného práva alebo slobody potrebné uskutočniť konanie pred orgánom verejnej moci, úloha štátu spočíva v zabezpečení právnej úpravy takýchto konaní dostupných bez akejkoľvek diskriminácie každému z nositeľov základných práv a slobôd. Koncepcia týchto konaní musí zabezpečovať reálny výkon a ochranu základného práva alebo slobody, a preto ich imanentnou súčasťou sú procesné záruky takéhoto uplatňovania a ochrany základných práv a slobôd. Existencia takýchto konaní však nevyčerpáva ústavné požiadavky späté s uplatňovaním základných práv a slobôd. Ústavnosť týchto konaní predpokladá aj to, že orgán verejnej moci, pred ktorým sa takéto konania uskutočňujú, koná zásadne nestranne, nezávisle a s využitím všetkých zákonom vytvorených prostriedkov na dosiahnutie účelu takýchto procesných postupov. Len objektívnym postupom sa v rozhodovacom procese vylučuje svojvôľa, ako aj ničím nepodložená možnosť úvahy orgánu verejnej moci bez akýchkoľvek objektívnych limitov, ktoré sú vymedzené zákonnými spôsobmi zisťovania skutkového základu, prijať rozhodnutie (II. ÚS 143/02, III. ÚS 60/04, III. ÚS 199/08).

10. Právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred súdom vrátane dovolacích konaní. Samotná otázka posúdenia podmienok na uskutočnenie dovolacieho konania vrátane posúdenia otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho (I. ÚS 18/2020). Uvedeným nie je dotknutá právomoc ústavného súdu chrániť fyzické osoby alebo právnické osoby pred takými zásahmi do ich základných práv alebo slobôd, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01).

11. Takýto zásah však ústavný súd v danom prípade nezistil.

12. Ako bolo uvedené, sťažovatelia ústavnou sťažnosťou napadli rozhodnutie najvyššieho súdu o odmietnutí ich dovolania proti rozsudku krajského súdu (bod 3) vydaného v konaní, v ktorom sa proti cestovnej kancelárii domáhali náhrady nemajetkovej ujmy z titulu straty radosti z dovolenky.

13. Ústavný súd preskúmaním napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že nie je zjavne neodôvodnené, pričom zároveň neexistuje žiadna skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup, resp. svojvoľné závery tohto súdu nemajúce oporu v Civilnom sporovom poriadku (§ 438 a nasl.). Súčasťou práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je povinnosť súdu akceptovať dôvody prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku uvádzané sťažovateľmi, v dôsledku čoho ich „nerešpektovanie“ súdom ani nemožno bez ďalšieho považovať za porušenie označeného práva. V inom prípade by totiž najvyšší súd stratil možnosť posúdiť, či zákonné dôvody prípustnosti alebo neprípustnosti podaného dovolania vôbec boli naplnené (I. ÚS 145/2010).

14. Jednou z podstatných námietok ústavnej sťažnosti (ale aj dovolania) bolo nesprávne právne posúdenie veci v dôsledku nezohľadnenia eurokonformného výkladu vnútroštátnych predpisov. K tejto námietke sťažovateľov s poukazom na Smernicu Rady 90/314/EHS (zrušenú Smernicou Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2302 z 25. novembra 2015 o balíkoch cestovných služieb a spojených cestovných službách), zákon o zájazdoch v znení zákona č. 95/2002 Z. z., zákona č. 747/2004 Z. z., zákona č. 186/2006 Z. z. a zákona č. 136/2010 Z. z. (zrušený zákonom č. 170/2018 Z. z. o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých zákonov), ktorý čiastočne transponoval Smernicu Rady 90/314/EHS, ako aj Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie z 12. marca 2002 Simone Leitner proti TUI Deutschland GmbH & Co. KG vo veci C-168/00, podľa ktorého smernica sa má vykladať tak, že v zásade udeľuje spotrebiteľom právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z nesplnenia alebo nedostatočného plnenia služieb podľa cestovnej zmluvy, ústavný súd (v zásade v zhode s najvyšším súdom) poukazuje na to, že problémom v danom prípade nebolo nezohľadnenie únieových predpisov a rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie, ale neunesenie dôkazného bremena zo strany sťažovateľov a vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu najvyššieho súdu aj nedostatočné vymedzenie dôvodov prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

15. K odmietnutiu dovolania pre nesplnenie náležitostí zadeninovania dôvodu prípustnosti mimoriadneho opravného prostriedku ústavný súd považuje za potrebné dodať, že aj keď jeho súčasná judikatúra uprednostňuje materiálny prístup k vymedzeniu dovolacích dôvodov zo strany najvyššieho súdu (I. ÚS 336/2019, IV. ÚS 479/2021), dovolací súd si bez náležitého vymedzenia právnej otázky dovolateľom nemôže túto otázku vyabstrahovať z dovolania sám (II. ÚS 291/2021). Ústavne konformné riešenie vyžaduje, „aby právna otázka z dovolania jasne vyčnievala a takisto aby z dovolania vyčnievalo aj právne posúdenie veci, ktoré pokladá dovolateľ za nesprávne s uvedením toho, v čom má spočívať táto nesprávnosť...“ Sťažovateľ, resp. jeho advokát „preto musí pripraviť jasné, vecné a zmysluplné vymedzenie namietaného nesprávneho právneho posúdenia spornej právnej otázky.“ (I. ÚS 115/2020).

16. Najvyšší súd v danej veci napriek odmietnutiu dovolania dal vo svojom rozhodnutí sťažovateľom patričnú odpoveď (bod 16 a bod 17 napadnutého uznesenia). Ústavný súd tak nevzhliadol medzi uznesením najvyššieho súdu č. k. 9Cdo 147/2021 z 25. januára 2022 a obsahom základného práva sťažovateľov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru existenciu takej príčinnej súvislosti, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení.

17. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Ústavného prieskumu rozsudku krajského súdu č. k. 8Co 249/2018 zo 16. júla 2020 (bod 3) sa sťažovatelia v ústavnej sťažnosti nedomáhali.

19. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľov uvedenými v petite nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. apríla 2022

Miloš Mad'ar
predseda senátu